شناسایی و تحلیل چالش‌های پیشرفت تحصیلی محصلان ولسوالی شغنان با تأکید بر محدودیت دسترسی به انترنت و منابع آموزشی آنلاین

نوشته و تهیه

پوهاند اقبال حسام

وحیدالله نوری محصل صنف چهارم دیپارتمنت ژورنالیزم

چکیده

دسترسی به منابع آموزشی آنلاین و اطلاعات در عصر حاضر یکی از مهم‌ترین پیش‌نیازهای آموزش عالی، پژوهش و توسعهٔ علمی به شمار می‌رود و نقش تعیین‌کننده‌یی در ارتقای کیفیت یادگیری و توانمندسازی محصلان دارد. با این حال، محصلان ولسوالی شغنان ولایت بدخشان به دلیل ضعف زیرساخت‌های مخابراتی و محدودیت خدمات انترنتی با چالش‌های جدی در زمینهٔ دسترسی به منابع علمی و اطلاعاتی مواجه‌اند. پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت دسترسی محصلان به منابع آموزشی انلاین، شناسایی موانع موجود و تحلیل پیامدهای آموزشی، پژوهشی و اجتماعی ناشی از ضعف یا نبود انترنت انجام شده است. این تحقیق با روش توصیفی ـــ تحلیلی و به شیوهٔ میدانی انجام شده و داده‌های آن از طریق پرسش‌نامه از ۳۰۰ تن از محصلان ولسوالی شغنان گردآوری و با استفاده از آمار توصیفی و محاسبه درصدها تحلیل شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که ۵۸/۷ درصد محصلان به منابع آموزشی آنلاین دسترسی ندارند، ۴۳ درصد کیفیت خدمات موجود را ضعیف ارزیابی کرده و ۴۳/۷ درصد هزینه بالای انترنت را مهم‌ترین مانع دسترسی دانسته‌اند. همچنین، ۹۱/۷ درصد پاسخ‌دهندگان نبود انترنت را عامل اصلی عقب‌ماندگی در فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی، ۸۹/۷ درصد آن را محدودکننده فرصت‌های علمی و شغلی، ۸۲/۷ درصد مانع دسترسی به

اطلاعات و منابع علمی روزآمد و ۹۲/۳ درصد نبود انترنت را در شرایط اضطراری مشکلی جدی عنوان کرده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که توسعه زیرساخت‌های مخابراتی، گسترش پوشش شبکه‌های انترنتی، کاهش هزینهٔ خدمات و حمایت بیشتر از دسترسی محصلان به انترنت، از مهم‌ترین راه‌کارهای بهبود کیفیت آموزش عالی و کاهش شکاف دیجیتالی در ولسوالی شغنان است.

واژه‌های کلیدی: آموزش ، افغانستان، انترنت، اطلاعات، شغنان، محصلان، منابع آنلاین، یادگیری.

مقدمه

در عصر فناوری اطلاعات و دریافت منابع آنلاین، انترنت به یکی از مهم‌ترین ابزارهای یادگیری، پژوهش و تولید دانش در نظام آموزش عالی تبدیل شده است. امروزه بخش عمده‌یی از منابع علمی، کتاب‌خانه‌های دیجیتال، مجلات پژوهشی، سامانه‌های آموزشی، دوره‌های برخط و ارتباطات علمی از طریق انترنت در دسترس محصلان قرار می‌گیرد. ازاین‌رو، دسترسی به انترنت دیگر یک امکان جانبی نیست، بلکه یکی از الزامات اساسی موفقیت تحصیلی، ارتقای مهارت‌های علمی و افزایش توانمندی‌های پژوهشی محصلان به شمار می‌رود. محرومیت از این بستر، فرصت‌های آموزشی را محدود ساخته و می‌تواند کیفیت یادگیری، پژوهش و رقابت علمی را به طور قابل ملاحظه‌یی کاهش دهد.

با وجود اهمیت روزافزون انترنت در نهادهای تحصیلات عالی ، بسیاری از محصلان افغانستان، به‌ویژه در مناطق دورافتاده، همچنان با مشکلات جدی در دسترسی به خدمات انترنتی مواجه‌اند. ولسوالی شغنان ولایت بدخشان، به دلیل موقعیت کوهستانی، پراکندگی جغرافیایی و ضعف زیرساخت‌های مخابراتی، از جمله مناطقی است که محصلان آن با محدودیت‌های فراوان در استفاده از انترنت روبه‌رو هستند. این محدودیت‌ها دسترسی آنان را به منابع علمی، مقالات پژوهشی، کتاب‌خانه‌های دیجیتال، صنف‌های غیرحضوری، وسایل‌آموزشی و سایر امکانات آموزشی مبتنی بر فناوری اطلاعات با دشواری مواجه ساخته است.

بررسی‌های میدانی این پژوهش نشان می‌دهد که بخش قابل توجهی از محصلان شغنان به انترنت دسترسی مناسب ندارند و گروهی از آنان برای استفاده از خدمات انترنتی ناگزیر از استفاده از سیم‌کارت‌های شبکه‌های مخابراتی کشور تاجیکستان هستند که با هزینه‌یی بسیار بیشتر از قیمت اصلی در اختیار آنان قرار می‌گیرد. افزون بر این، ضعف پوشش شبکه، کیفیت پایین خدمات و هزینهٔ بالای انترنت از مهم‌ترین عواملی است که بهره‌گیری محصلان از امکانات آموزشی و پژوهشی مبتنی بر انترنت را محدود کرده است. چنین وضعیتی نه‌تنها بر کیفیت یادگیری و پیشرفت تحصیلی آنان تأثیر منفی می‌گذارد، بلکه فرصت مشارکت در فعالیت‌های علمی، پژوهشی و توسعه مهارت‌های دیجیتالی را نیز کاهش می‌دهد.

با وجود اهمیت این موضوع، پژوهش‌های اندکی به بررسی وضعیت دسترسی محصلان مناطق دورافتاده افغانستان به انترنت پرداخته‌اند. ازاین‌رو، پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت دسترسی محصلان ولسوالی شغنان به انترنت، شناسایی مهم‌ترین موانع دسترسی و تحلیل پیامدهای آموزشی، پژوهشی و اطلاعاتی ناشی از این محدودیت انجام شده است. یافته‌های این پژوهش می‌تواند مبنای مناسبی برای سیاست‌گذاری وزارت تحصیلات عالی، وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی،

دانشگاه‌ها و شرکت‌های مخابراتی در جهت توسعهٔ زیرساخت‌های ارتباطی، کاهش شکاف دیجیتالی و بهبود کیفیت آموزش عالی در مناطق دورافتاده افغانستان باشد.

بیان مسئله

دسترسی به انترنت و منابع آنلاین در عصر حاضر یکی از مؤلفه‌های بنیادین آموزش عالی و از مهم‌ترین پیش‌نیازهای یادگیری، پژوهش و تولید دانش محسوب می‌شود. امروزه بخش عمده‌ای از منابع علمی، کتاب‌خانه‌های الکترونیکی، پایگاه‌های اطلاعاتی، مجلات علمی، سامانه‌های آموزش الکترونیکی و ارتباطات علمی از طریق انترنت در اختیار محصلان قرار می‌گیرد. ازاین‌رو، دسترسی پایدار، باکیفیت و مقرون به‌صرفه به انترنت، یکی از عوامل اساسی موفقیت تحصیلی و ارتقای توانمندی‌های علمی محصلان به شمار می‌رود.

با وجود این اهمیت، محصلان ولسوالی شغنان ولایت بدخشان به دلیل موقعیت جغرافیایی، ضعف زیرساخت‌های مخابراتی، پوشش محدود شبکه‌های ارتباطی و هزینهٔ بالای خدمات انترنتی، با مشکلات جدی در دسترسی به انترنت مواجه اند. این محدودیت، فرصت استفاده از منابع علمی، شرکت در دوره‌های آموزشی برخط، دسترسی به کتابخانه‌های دیجیتال، ارتباط با استادان و انجام فعالیت‌های پژوهشی را به‌طور چشم‌گیری کاهش داده و بر کیفیت یادگیری و پیشرفت تحصیلی آنان تأثیر منفی گذاشته است.

با گسترش آموزش الکترونیکی و دیجیتالی شدن فرایندهای آموزشی، انترنت دیگر صرفاً یک ابزار ارتباطی نیست، بلکه یکی از زیرساخت‌های اساسی آموزش عالی محسوب می‌شود. محرومیت محصلان از این زیرساخت، شکاف آموزشی و دیجیتالی میان آنان و محصلان سایر مناطق کشور را افزایش داده و فرصت‌های برابر آموزشی را محدود می‌کند. افزون بر این، محدودیت دسترسی به انترنت، توانایی محصلان را در جست‌وجوی منابع علمی، انجام پژوهش، ارتقای مهارت‌های دیجیتالی و آمادگی برای ورود به بازار کار کاهش می‌دهد.

با وجود اهمیت این موضوع، پژوهش‌های اندکی درباره وضعیت دسترسی محصلان مناطق دورافتاده افغانستان، به‌ویژه ولسوالی شغنان، به انترنت انجام شده است. این خلأ پژوهشی ضرورت انجام مطالعه حاضر را آشکار می‌سازد. پژوهش حاضر می‌کوشد وضعیت دسترسی محصلان به انترنت، موانع موجود و پیامدهای آموزشی، پژوهشی و اطلاعاتی ناشی از این محدودیت را بررسی کند تا زمینه لازم برای ارائه راه‌کارهای عملی در جهت بهبود زیرساخت‌های ارتباطی و ارتقای کیفیت آموزش عالی فراهم شود.

اهداف تحقیق

هدف اصلی

بررسی وضعیت دسترسی محصلان ولسوالی شغنان به انترنت و منابع آموزشی آنلاین، شناسایی موانع موجود و تحلیل پیامدهای آموزشی، پژوهشی و اطلاعاتی ناشی از محدودیت دسترسی به انترنت.

اهداف فرعی

1. تعیین میزان دسترسی محصلان ولسوالی شغنان به انترنت و منابع آنلاین؛
2. شناسایی مهمترین موانع دسترسی محصلان ولسوالی شغنان به انترنت و منابع آنلاین؛
3. بررسی تأثیر محدودیت انترنت و منابع آنلاین بر فرایند یادگیری و پیشرفت تحصیلی محصلان ولسوالی شغنان؛
4. تحلیل تأثیر محدودیت انترنت بر فعالیت‌های پژوهشی و دسترسی به منابع علمی؛
5. ارزیابی تأثیر محدودیت انترنت بر ارتباطات علمی محصلان با استادان پوهنتون‌ها؛
6. بررسی تأثیر هزینه و کیفیت خدمات انترنت بر میزان استفاده محصلان ولسوالی شغنان از انترنت؛
7. ارائه راهکارهای مناسب برای بهبود دسترسی محصلان ولسوالی شغنان به انترنت و منابع اطلاعاتی .

سؤالات تحقیق

سؤال اصلی

وضعیت دسترسی محصلان ولسوالی شغنان به انترنت و منابع آنلاین و پیامدهای ناشی از محدودیت دسترسی به آن چگونه است؟

سؤالات فرعی

1. میزان دسترسی محصلان ولسوالی شغنان به انترنت و منابع آمورشی چقدر است؟
2. مهمترین موانع دسترسی محصلان شغنان به انترنت و منابع آمورشی آنلاین کدام‌ها اند؟
3. محدودیت دسترسی به انترنت چه تأثیری بر یادگیری و پیشرفت تحصیلی محصلان ولسوالی شغنان دارد؟
4. محدودیت انترنت چه تأثیری بر فعالیت‌های پژوهشی و دسترسی محصلان ولسوالی شغنان به منابع علمی دارد؟
5. هزینه و کیفیت خدمات انترنت تا چه اندازه بر میزان استفاده محصلان ولسوالی شغنان از انترنت اثرگذار است؟
6. چه راهکارهایی می‌تواند دسترسی محصلان شغنان را به انترنت و اطلاعات علمی را بهبود بخشد؟

پیشینهٔ تحقیق

تحولات فناوری اطلاعات و ارتباطات در دو دههٔ اخیر، آموزش عالی را به‌طور بنیادین دگرگون ساخته است. انترنت امروزه تنها یک ابزار ارتباطی نیست، بلکه زیرساخت اصلی یادگیری الکترونیکی، آموزش ترکیبی، تحقیق، تولید دانش و همکاری‌های علمی محسوب می‌شود. دسترسی محصلان به کتابخانه‌های الکترونیکی، پایگاه‌های اطلاعاتی، مجلات علمی، سامانه‌های مدیریت یادگیری و شبکه‌های علمی، تا حد زیادی به کیفیت و پایداری دسترسی آنان به انترنت وابسته است. گزارش‌های بین‌المللی نشان می‌دهد که پوهنتون‌هایی که از زیرساخت‌های دیجیتال مناسب برخوردارند، در ارتقای کیفیت آموزش، افزایش بهره‌وری پژوهشی و توسعه مهارت‌های علمی دانشجویان موفق‌تر عمل کرده‌اند .

یونسکو نیز تأکید می‌کند که تحقق آموزش باکیفیت و عادلانه بدون دسترسی پایدار به انترنت امکان‌پذیر نیست. به باور این سازمان، توسعه آموزش الکترونیکی مستلزم سه عامل اساسی است: دسترسی مناسب به انترنت، توانمندسازی استادان و محصلان در استفاده از وسایل الکترونیکی و تولید محتوای آموزشی متناسب با نیازهای محلی. در غیر این صورت، فناوری نه‌تنها موجب کاهش نابرابری آموزشی نخواهد شد، بلکه شکاف آموزشی را عمیق‌تر خواهد کرد .

مطالعات بانک جهانی نیز نشان می‌دهد که انترنت، فرصت‌های یادگیری مستقل، مشارکت در پژوهش، تعامل علمی و دسترسی به منابع علمی بین‌المللی را برای محصلان افزایش می‌دهد. در مقابل، محدودیت دسترسی به انترنت، کیفیت آموزش عالی و توان رقابت علمی محصلان را به‌طور مستقیم تحت تأثیر قرار می‌دهد .

یکی از مهم‌ترین موضوعات پژوهشی در حوزهٔ آموزش عالی، مفهوم شکاف دیجیتالی (Digital Divide) است. شکاف دیجیتالی به تفاوت میان افراد یا جوامع در دسترسی، کیفیت استفاده و بهره‌برداری مؤثر از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات اشاره دارد. پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهد که این شکاف تنها ناشی از نبود انترنت نیست، بلکه عواملی مانند هزینهٔ خدمات، کیفیت اتصال، دسترسی به ابزارهای دیجیتال و مهارت‌های دیجیتالی نیز در شکل‌گیری آن نقش دارند .

بر اساس گزارش اتحادیه بین‌المللی مخابرات(ITU) ، اگرچه دسترسی جهانی به انترنت طی سال‌های اخیر افزایش یافته است، اما همچنان تفاوت چشم‌گیری میان کشورهای توسعه‌یافته و کشورهای کم‌درآمد، و نیز میان مناطق شهری و روستایی وجود دارد. این گزارش نشان می‌دهد که کیفیت اتصال، مقرون‌به‌صرفه بودن خدمات و دسترسی به ابزارهای دیجیتال، همچنان از مهم‌ترین چالش‌های توسعهٔ آموزش دیجیتال به شمار می‌روند .

بانک جهانی نیز تأکید می‌کند که شکاف دیجیتالی به‌تدریج به شکاف آموزشی و حتی شکاف توسعه تبدیل شده است. در بسیاری از کشورهای کم‌درآمد، دانشجویان مناطق دورافتاده به دلیل ضعف زیرساخت‌ها، هزینه بالای انترنت و کیفیت پایین خدمات، از فرصت‌های برابر آموزشی محروم هستند. این وضعیت، نابرابری در دسترسی به دانش و فرصت‌های شغلی را افزایش می‌دهد .

مطالعات انجام‌شده در کشورهای مختلف نشان می‌دهد که دسترسی به انترنت یکی از عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی، مشارکت پژوهشی و یادگیری مستقل محصلان است. پژوهش‌های انجام‌شده دربارهٔ آموزش برخط نشان داده‌اند که فقدان انترنت پایدار و مناسب، مشارکت محصلان در صنف‌های مجازی، استفاده از منابع علمی و انجام فعالیت‌های پژوهشی را به‌شدت محدود می‌کند و نابرابری آموزشی را افزایش می‌دهد .

تحقیق‌های مرتبط با مناطق محروم نیز نشـــان می‌دهد که در بســیاری از کشـــورهای در حال توسعه، محدودیت دسترسی به انترنت همچنان یکی از مهم‌ترین موانع تحقق عدالت آموزشی است. در این مناطق، محصـــلان به دلیل نبود زیرســاخت‌های مناســب و هزینه بالای خدمات، کمتر از آموزش الکترونیکی و منابع علمی دیجیتال بهره‌مند می‌شوند. پژوهش‌گران تأکید کرده‌اند که توسعهٔ انترنت باید همراه با سیاست‌های حمایتی، کاهش هزینه خدمات و افزایش سواد دیجیتالی باشد تا محصـلان بتوانند به‌طور مؤثر از فرصت‌های آموزشی بهره‌مند شوند .

مطالعات انجام‌شـــده در افغانســـتان نشـــان می‌دهد که با وجود توســـعهٔ نســـبی بخش مخابرات در دو دههٔگذشـــته، دســـترســـی به انترنت همچنان با چالش‌های فراوانی روبه‌رو اســـت. مهم‌ترین این چالش‌ها شـامل پوشـش محدود شـبکه در مناطق کوهسـتانی، هزینهٔ بالای خدمات، کیفیت پایین اتصـال و ضـعف زیرســـاخت‌های مخابراتی اســـت. این عوامل موجب شـــده‌اند که بســـیاری از محصـــلان، به‌ویژه در ولســـوالی‌های دورافتاده، از دســـترســـی مناســـب به منابع علمی و خدمات آموزش الکترونیکی محروم بمانند.

همچنین، گزارش‌های بین‌المللی درباره آموزش و توسعهٔ دیجیتال افغانستان نشان می‌دهد که محدودیت دسـترسـی به انترنت یکی از موانع اصـلی تحقق عدالت آموزشـی و توسـعهٔ سـرمایهٔ انسـانی در کشـور اســـت. در مناطق مرزی و کوهســـتانی، از جمله ولایت بدخشـــان، این محدودیت‌ها شـــدیدتر بوده و محصلان برای دسترسی به منابع علمی و ارتباط با پوهنتون‌ها با مشکلات بیشتری روبه‌رو هستند .

ســمندر (2023) در پژوهشــی درباره وضــعیت مخابرات و انترنت افغانســتان نشــان داد که کیفیت پایین خدمات، هزینهٔ بالای انترنت، ضـــعف پوشـــش شـــبکه و محدودیت زیرســـاخت‌های مخابراتی، مهم‌ترین موانع توسعهٔ فناوری اطلاعات در کشور هستند. وی نتیجه گرفت که این محدودیت‌ها به‌طور مستقیم بر آموزش، دسترسی به اطلاعات و توسعه اجتماعی اثر منفی می‌گذارند.

همچنین فروغ و نصیری (2025) در بررسی زیرساخت‌های فناوری اطلاعات افغانستان دریافتند که پایین بودن ســرعت انترنت، کمبود ســرمایه‌گذاری در شــبکه‌های مخابراتی، ضــعف رقابت میان شـــرکت‌های ارائه‌دهندهٔ خدمات و نبود پلان گذاری مؤثر، از عوامل اصـــلی محدودیت دســـترســـی به انترنت هســـتند. آنان تأکید کردند که توســـعهٔآموزش عالی در افغانســـتان بدون تقویت زیرســـاخت‌های دیجیتال امکان‌پذیر نخواهد بود.

مرور تحقیق‌های داخلی و بین‌المللی نشـــان می‌دهد که بیشـــتر مطالعات بر توســـعه زیرســـاخت‌های فناوری اطلاعات، شـــکاف دیجیتالی، آموزش الکترونیکی و نقش انترنت در توســـعهٔآموزشـــی تمرکز داشـــته‌اند. همچنین، تحقیق‌های جهانی به‌طور گســـترده تأثیر دســـترســـی به انترنت بر کیفیت آموزش عالی، یادگیری مستقل، تولید دانش و توسعهٔ مهارت‌های دیجیتالی محصلان را تأیید کرده‌اند .

با وجود این، مطالعات موجود عمدتاً در ســـطح ملی یا بین‌المللی انجام شـــده‌اند و اطلاعات اندکی دربارهٔ وضـــعیت محصـــلان مناطق دورافتاده افغانســـتان ارائه می‌کنند. به‌ویژه، تاکنون پژوهش میدانی جامعی که وضـــعیت دســـترســـی محصـــلان ولســـوالی شـــغنان به انترنت، موانع دســـترســـی و پیامدهای آموزشی و پژوهشی آن را بررسی کرده باشد، در دسترس نیست. ازاین‌رو، پژوهش حاضر با تمرکز بر محصـــلان ولســـوالی شـــغنان، می‌کوشـــد این خلأ تحقیقی را پر کند و شـــواهدی علمی برای ســیاســتگذاری در زمینهٔ توســعهٔ زیرســاخت‌های ارتباطی، کاهش شــکاف دیجیتالی و ارتقای کیفیت آموزش عالی در مناطق دورافتاده افغانستان فراهم آورد.

اهمیت و ضرورت تحقیق

دسترسی به انترنت و منابع آنلاین یکی از شاخص‌های اصلی کیفیت آموزش عالی و توسعه سرمایه انسانی محسوب می‌شود. امروزه بخش عمده‌یی از یادگیری، پژوهش، ارتباطات علمی و تولید دانش بر بستر انترنت انجام می‌شود؛ ازاین‌رو، محرومیت محصلان از این فناوری می‌تواند فرصت‌های آموزشی وتحقیقی آنان را به‌طور جدی محدود سازد.

اهمیت تحقیق حاضر در آن است که برای نخستین بار وضعیت دسترسی محصلان ولسوالی شغنان به انترنت و منابع آنلاین، موانع موجود و پیامدهای آموزشی و تحقیقی ناشی از آن را به‌صورت میدانی بررسی می‌کند. نتایج این پژوهش می‌تواند مبنای علمی مناسبی برای سیاست‌گذاری وزارت تحصیلات عالی، وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی، پوهنتون‌ها و شرکت‌های مخابراتی در زمینهٔ توسعهٔ زیرساخت‌های ارتباطی، کاهش شکاف دیجیتالی و ارتقای کیفیت آموزش عالی در مناطق دورافتاده افغانستان فراهم سازد. همچنین، یافته‌های این تحقیق می‌تواند راهنمایی برای برنامه‌ریزی در جهت بهبود دسترسی محصلان به منابع علمی و فناوری‌های آموزشی نوین باشد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی–تحلیلی با رویکرد پیمایشی (Survey Research) است. این پژوهش با هدف بررسی وضعیت دسترسی محصلان ولسوالی شغنان به انترنت، شناسایی موانع دسترسی و تحلیل پیامدهای آموزشی و پژوهشی ناشی از محدودیت انترنت انجام شده است. داده‌های پژوهش به‌صورت میدانی و از طریق پرسش‌نامه گردآوری شده‌اند.

جامعهٔ آماری پژوهش را تمامی محصلان ولسوالی شغنان ولایت بدخشان تشکیل می‌دهند که در زمان اجرای پژوهش در مؤسسات تحصیلات عالی داخلی یا خارجی به گونه حضوری و یا آنلاین مشغول به تحصیل بوده‌اند. انتخاب این جامعه آماری با توجه به نقش اساسی انترنت در آموزش عالی، یادگیری الکترونیکی، انجام پژوهش و دسترسی به منابع علمی صورت گرفته است.

حجم نمونهٔ پژوهش ۳۰۰ نفر از محصلان ولسوالی شغنان است که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. این روش به همه اعضای جامعهٔ آماری فرصت برابر برای مشارکت در پژوهش داده و امکان تعمیم نتایج به جامعهٔ مورد مطالعه را افزایش می‌دهد.

ابزار اصلی گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه محقق‌ساخته بود که بر اساس اهداف پژوهش و مرور ادبیات موضوع طراحی شد. پرسش‌نامه شامل دو بخش بود: بخش نخست اطلاعات جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان و بخش دوم سؤالات مربوط به میزان دسترسی به انترنت، کیفیت خدمات، هزینهٔ استفاده، موانع دسترسی و پیامدهای آموزشی و پژوهشی محدودیت انترنت برای محصلان. تمامی پرسش‌ها به‌صورت بسته و چندگزینه‌یی طراحی شده اند تا امکان تحلیل کمی داده‌ها فراهم شود.

برای تأمین روایی محتوایی، پرسش‌نامه پس از تدوین در اختیار تعدادی از استادان پوهنتون و متخصصان حوزهٔ الکترونیکی و روش تحقیق قرار گرفت و بر اساس دیدگاه‌های آنان اصلاح شد. همچنین، به‌منظور افزایش پایایی ابزار، پرسش‌نامه پیش از اجرای نهایی به‌صورت آزمایشی بر روی گروه کوچکی از محصلان اجرا و اشکالات احتمالی آن برطرف گردید.

داده‌های تحقیق به‌صورت میدانی گردآوری شدند. پرسش‌نامه‌ها به‌صورت حضوری در میان محصلان ولسوالی شغنان توزیع و پس از تکمیل جمع‌آوری گردیدند. پیش از تکمیل پرسش‌نامه،

هدف پژوهش برای پاسخ‌دهندگان توضیح داده شد و به آنان اطمینان داده شد که اطلاعات ارائه‌شده صرفاً برای اهداف علمی استفاده خواهد شد و هویت آنان محرم باقی می‌ماند.
پس از گردآوری پرسش‌نامه‌ها، داده‌ها نشانه‌گذاری، طبقه‌بندی و وارد نرم‌افزار آماری شدند. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی شامل فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار استفاده شد و نتایج در قالب جداول و نمودارها ارائه گردید تا تصویری روشن از وضعیت دسترسی محصلان به انترنت و چالش‌های موجود فراهم شود. در اجرای این پژوهش، اصول اخلاق پژوهش رعایت گردید. مشارکت محصلان کاملاً داوطلبانه بود و پیش از تکمیل پرسش‌نامه، رضایت آگاهانه آنان اخذ شد.

معرفی ولسوالی شغنان

این ولسوالی درسال 1362 از علاقه‌داری به ولسوالی درجه دوم ارتقا یافت. شغنان در30 ثانیه و71 درجۀ طول‌البلدشرقی و34 ثانیه و37 درجه عرض‌البلد شمالی(عارض،1379، 149) واقع بوده وحدود اربعۀ آن چنین تثبیت گردیده است. ازطرف شمال آن دروازبالا (مایمی) از طرف جنوب آن ولسوالی های ارغنجخواه واشکاشم، از طرف شرق آن بدخشان کوهی تاجکستان، و از طرف غرب آن ولسوالی راغ ها (کوهستان وراغستان) واقع اند. ارتفاع آن از سطح بحر2265 متر می‌باشد، مساحت این سرزمین 3041 کیلومتر مربع بوده (مرادی، 1389، 26) و نفوس آن بیشتر از (350000) نفر اعم از مرد و زن می‌باشد که تقریبا 75 فیصد آن از نعمت سواد بر خوردار هستند و سالانه حد اوسط100 نفر از این ولسوالی به نهادهای تحصیلی عالی و نیمه عالی راه پیدا می‌کنند که بیشترین در پوهنتون بدخشان خواهند بود.

این دیار که از کهن‌ترین سرزمین‌های آریایی محسوب می‌شود ، در ادوار مختلفی از این منطقه بنام‌های گوناگونی در آثار سیاحان و دانشمندان داخلی و خارجی یاد آوری شده و هرکس مطابق طرز تلفظ خود از آن ذکری نموده است. خوش‌نظر پامیرزاد از نتایج کار جغرافیه نویسان عرب پیرامون واژه شغنان چنین می‌نویسند.

یعقوبی در البلدان، از شغنان بنام شقنان، یاد نموده است « از ختل به تخارستان علیا روند و مملکت حمار بک پادشاه شقنان و بدخشان و رود خانه بزرگ تا شقنان می‌رسد، از آن است».(:یعقوبی، 1381، 56) و نام شاه شغنان را نیز حمار بک نوشته است.

ناصرخسرو در دیوان اشعارش موضوع فوق را به صورت کنایه آمیز بیان نموده؛ ولی تصحیح کننده گان دیوانش، طبق سلیقه‌های خویش این منطقه را بنام شفنان و شغنان تصحیح کرده اند.

ور به مال اندر بودی هنر و فضل وخطر کوه شغنان ملکی بودی بیدار ضمیر
(ناصرخسرو، ؛ 1382: 126)

خواجه نظام الملک در سیاست‌نامۀ خویش، شغنان را شنگان نوشته؛ می‌گوید :« پس از این مال باقی را برسرحد کاشغر و بلور و شنگان شهری باچهار دیوار محکم بکردند و نام او بدخشان نهادند و امروز برجای وآبادان وحصار دیگر بکردند، درمقابله ژاست و وامر و بکنج در حد ختلان نام آن ویشگرد برجای است (نظام الملک، 1378: 95).

محمد حسین یمین استاد سابق پوهنتون کابل نام شغنان به مردمان شقینه نسبت داده نوشته است که: « نام شغنان مأخوذ از نام مردمانی است موسوم به شکینه (شقینه) که درآن ساحه می‌زیستند آن هم به شکل جمع باپسوند جمع / - آن / که مفهوم نسبتی هم دارد (یمین، 1387: 84).

خوش‌نظرپامیرزاد در کتاب تاریخ باستان شغنان خویش واژه خرنون را متشکل از دو کلمه دانسته که یکی خهر به معنی شیرین (مؤنث لفظی) ودیگری نهن به معنی مادر دانسته که از ترکیب این دو کلمه مادر شیرین به وجود می‌آید وی می افزاید:« شغنانی‌ها در بدو امر نام وطن یا زادگاه خویش را مادر عزیز یا مادر شیرین گذاشته اند» (پامیرزاد، 1377: 12) .

اهمیت انترنت و منابع آموزشی آنلاین برای محصلان

همزمان با پیشرفت بشر در زمینه‌های مختلف و رشد بی‌سابقهٔ تکنولوژی و صنعت نت سهم زیادی در میان مردم به خود اختصاص داده است تاجایی که انترنت جز لاینفک زندهگی بشر در قرن بیست و یکم گردیده است؛ در کشور ما این ابزار مهم به گونه شاید و باید فراگیر نه شده و متاسفانه نه تنها تمام مردم به این پدیده دسترسی نه دارند بلکه محصلان که بیشتر سروکارشان باید با انترنت جهت دریافت منابع آنلاین باشد در بیشتر مناطق کشور به آن دسترسی نه دارند. اگر محصلان به طور آن‌چنانی به اهمیت این ابزار مهم دسترسی پیداکنند به یقین که از این طریق در پیشرفت و سطح آگاهی خویش سعی بلیغ انجام خواهند داد و به نتایج بهتری در مسلک خویش دست خواهند یافت و مزایایی چون افزایش دسترسی به منابع با اهمیت، به دست آوردن معلومات به صورت رایگان، دسترسی به محتواهای جدید، شخصی سازی یادگیری، بالابردن انگیزهٔ مشارکت، آمادهگی برای کسب سواد رسانه‌یی و امثال آن را خواهند دریافت ولی فراموش نه شود که معایبی هم چون: حواس‌پرتی، افزایش معلومات نادرست، کاهش مهارت‌های اجتماعی، نگرانی امنیتی و حفظ حریم خصوسی استفاده کنند و امثال آن را به دنبال دارد. انترنت نه تنها باعث دستیابی محصلان به منابع بزرگ و کتاب‌خانه‌های معتبر می‌گردد؛ بلکه دستیابی مستقیم و بی‌واسطه به استادان و پدیده‌های طبیعی در جهان خواهد شد. همان طوری که تکنالوژی، دسترسی آسانتری را برای علاقه‌مندان به مطالب علمی به وجود می‌آورد، نقش استادان نیز از یک منبع مطالب صرف به یک رهنما و مدیر پروسه یادگیری تغییر می‌کند. دسترسی محصلان به منابع اطلاعاتی، علمی و تحقیقاتی از طریق انترنت باعث یادگیری آنها با سودمندی بیشتری خواهد شد. و همچنان زمان بیشتری در اختیار محصلان قرار خواهد گذاشت تا بتوانند بیشتر به کار و تحقیق تمرکز کنند و روی دیگر فعالیت‌های یادگیری بپردازند.

یافته‌های تحقیق

در این تحقیق آن‌چه که از داشته‌های پرسش‌نامه‌ها به‌دست آورده شده آن‌ها را تحلیل و تجزیه نموده و پاسخ‌هایی را که از آن‌ها دریافت نموده‌ایم آن‌ها را در نمودارها و جدول‌ها با رنگ‌های متفاوت درج می‌کنیم که نشان دهنده‌ی آن است که نبود انترنت و مشکلات دسترسی به اطلاعات در ولسوالی شغنان چگونه است. و چگونه آن عده از محصلان که به گونهٔ حضوری و غیر حضوری(آنلاین)

درس می‌خوانند مشکلات درسی شان را حل می‌کنند؟ تمام این موارد را در ادامه این فصل با تحلیل و تجزیه پاسخ‌هایی که از پرسش‌نامه‌ها دریافت نموده‌ایم درج خواهیم نمود.

در این فصل، داده‌های به‌دست‌آمده از ۳۰۰ پرسش‌نامه تکمیل‌شده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج به‌صورت جدول، درصد و تحلیل توصیفی ارائه می‌شود تا وضعیت دسترسی به انترنت و مشکلات دسترسی به اطلاعات در ولسوالی شغنان به‌گونه روشن بررسی گردد.

جنسیت پاسخ‌دهندگان

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه که در رابطه با موضوع «نبود انترنت و مشکلات دسترسی به اطلاعات در ولسوالی شغنان» جمع‌آوری گردیده است، ۲۳۰ تن از پاسخ‌دهندگان را مردان تشکیل می‌دهند که برابر به ۷۶/۷ درصد می‌باشد. همچنان ۷۰ تن از پاسخ‌دهندگان را زنان تشکیل می‌دهند که معادل ۲۳/۳ درصد از مجموع پاسخ‌دهندگان می‌باشد. این ارقام نشان می‌دهد که سهم مردان در این تحقیق بیشتر از زنان بوده است. هر یک از این گروه‌ها در نمودار شماره (۱) با رنگ‌های مختلف نمایش داده شده‌اند.

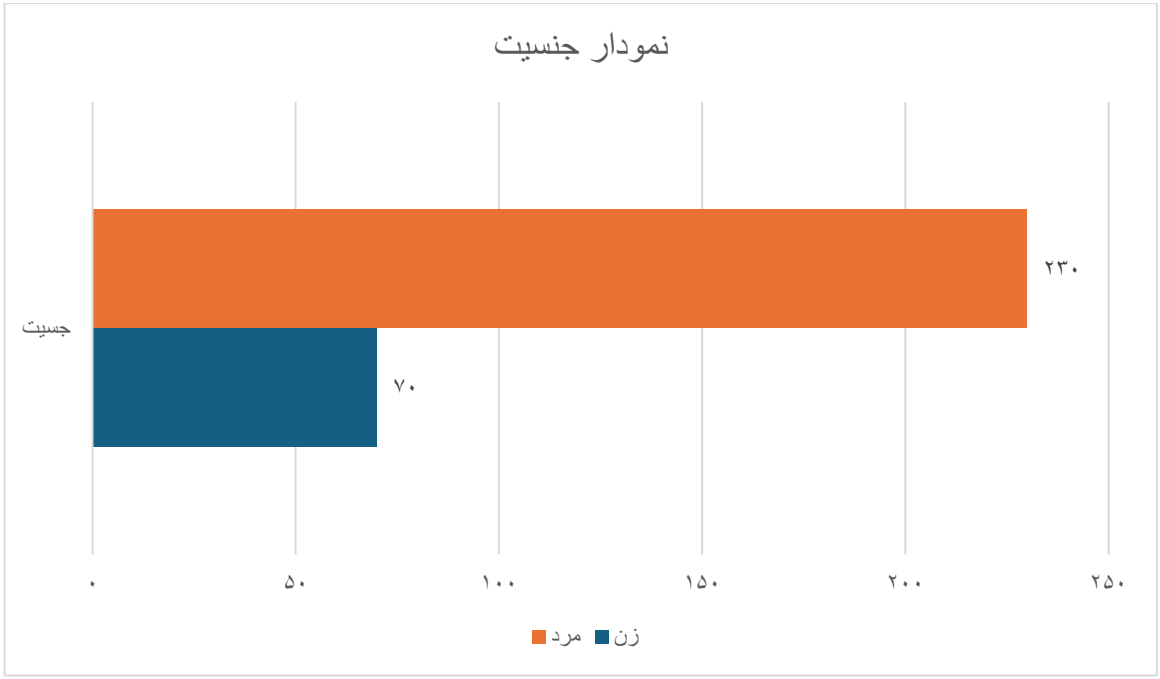

سن پاسخ دهندگان

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۷۷ تن از پاسخ‌دهندگان در گروه سنی ۱۵ الی ۲۰ سال قرار دارند که برابر به ۲۵/۷ درصد می‌باشد. ۱۹۵ تن در گروه سنی ۲۱ الی ۳۰ سال قرار دارند که ۶۵ درصد پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهند. همچنان ۲۷ تن در گروه سنی ۳۱ الی ۴۰ سال قرار دارند که معادل ۹ درصد بوده و تنها ۱ تن در گروه سنی ۴۱ سال به بالا قرار دارد که برابر به ۰/۳ درصد می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که بیشتر پاسخ‌دهندگان را جوانان ۲۱ تا ۳۰ سال تشکیل می‌دهند. هر یک از این گروه‌ها در نمودار شماره (۲) با رنگ‌های مختلف نشان داده شده‌اند.

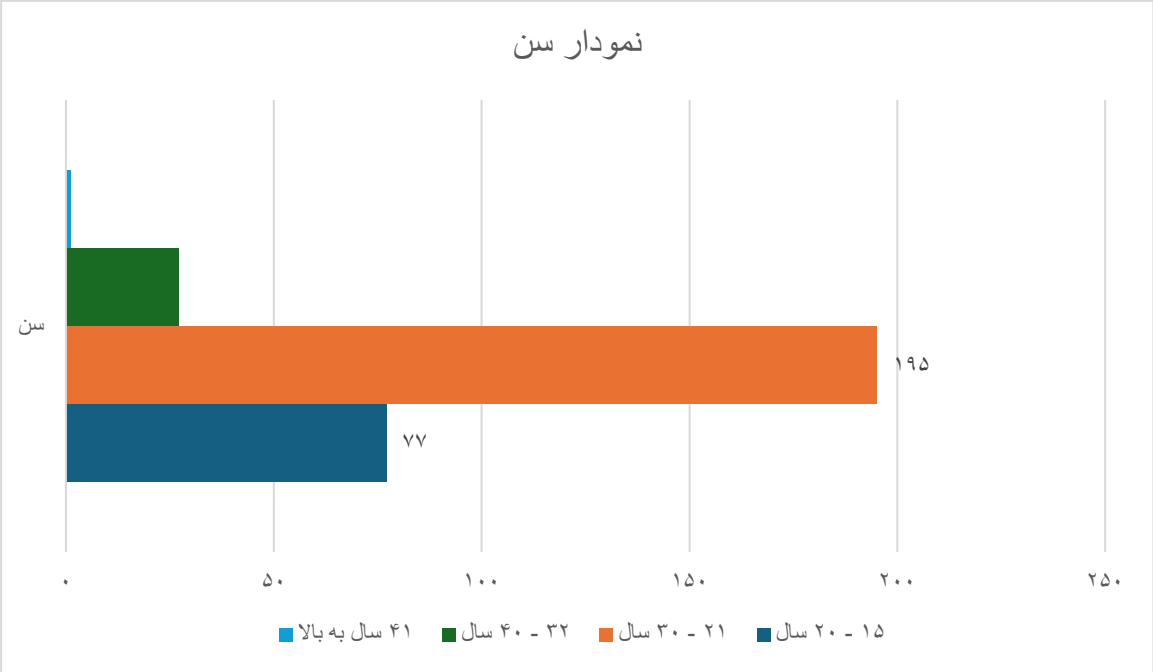

رشتهٔ تحصیلی پاسخ دهندگان

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۴۳ تن از پاسخ‌دهندگان در رشتهٔ اقتصاد که برابر به ۱۴/۳ درصد است. ۲۴۳ تن تعلیم و تربیه ۸۱ درصد پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهند. همچنان 13 تن از رشته حقوق که برابر به ۴/۳ درصد بوده و ۱ تن از رشته طب که ۰/۳ درصد از مجموع پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که بیشترین تعداد پاسخ‌دهندگان از رشته تعلیم و تربیه هستند. هر یک از این گروه‌ها در نمودار شماره (۳) با رنگ‌های مختلف نمایش داده شده‌اند.

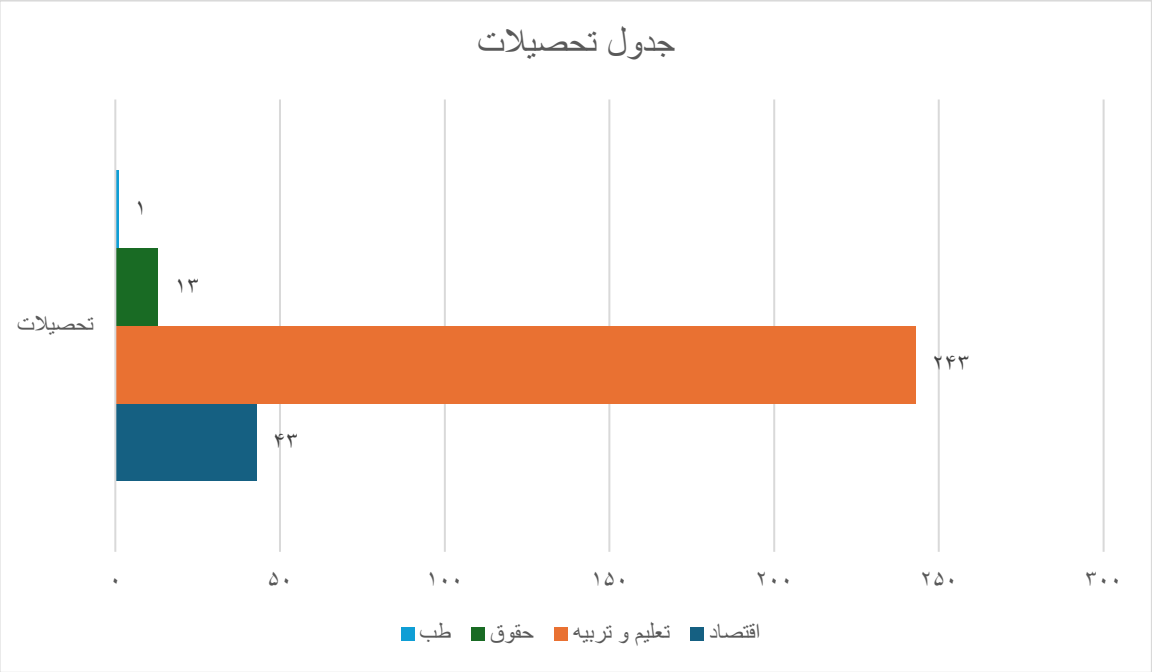

آیا در محل زندگی شما انترنت در دسترس است؟

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۱۲۴ تن از پاسخ‌دهندگان اظهار داشته‌اند که در محل زندگی‌شان به انترنت دسترسی دارند که برابر به ۴۱/۳ درصد می‌باشد. در مقابل، ۱۷۶ تن بیان نموده‌اند که به انترنت دسترسی ندارند که معادل ۵۸/۷ درصد از مجموع پاسخ‌دهندگان می‌باشد. این نتایج نشان می‌دهد که بیشتر محصلان ولسوالی شغنان با مشکل عدم دسترسی به انترنت مواجه اند. هر یک از گزینه‌ها در نمودار شماره (۵) با رنگ‌های مختلف نمایش داده شده‌اند.

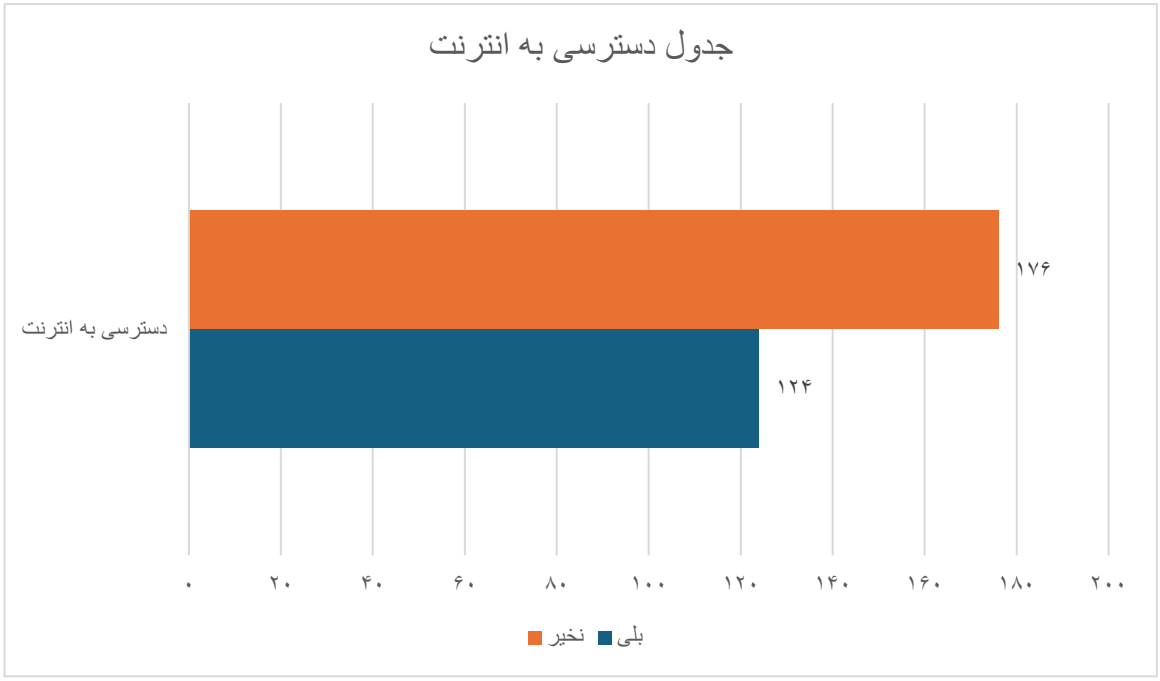

کیفیت انترنت در دیار شما چگونه است؟

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۳۶ تن کیفیت انترنت را خوب دانسته‌اند که برابر به ۱۲ درصد می‌باشد. ۹۰ تن کیفیت انترنت را متوسط ارزیابی کرده‌اند که ۳۰ درصد پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهد. همچنان ۱۲۹ تن کیفیت انترنت را ضعیف دانسته‌اند که برابر به ۴۳ درصد بوده و ۴۵ تن اظهار داشته‌اند که اصلاً انترنت در دیار آنان وجود ندارد که معادل ۱۵ درصد می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که اکثریت پاسخ‌دهندگان از کیفیت پایین انترنت در دیار خود شکایت دارند.

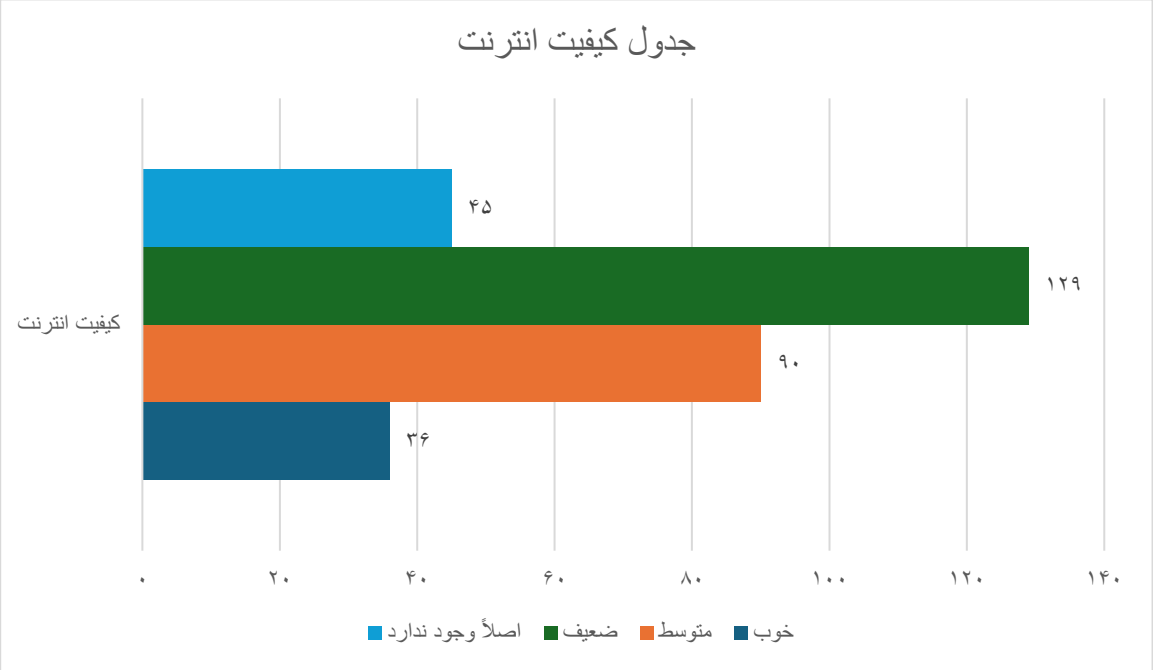

شما از کدام شبکهٔ انترنتی استفاده می‌کنید؟

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۱۱۱ تن از سیم‌کارت‌های داخلی استفاده می‌کنند که برابر به ۳۷ درصد می‌باشد. ۱۳۳ تن از سیم‌کارت‌های خارجی (تاجکستان) استفاده می‌کنند که معادل ۴۴/۳ درصد است. همچنان ۳۰ تن از وای‌فای استفاده می‌کنند که ۱۰ درصد پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهد و ۲۶ تن اصلاً از انترنت استفاده نمی‌کنند که برابر به ۸/۷ درصد می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که استفاده از سیم‌کارت‌های خارجی در میان باشنده‌گان شغنان بیشتر از سایر گزینه‌ها است.

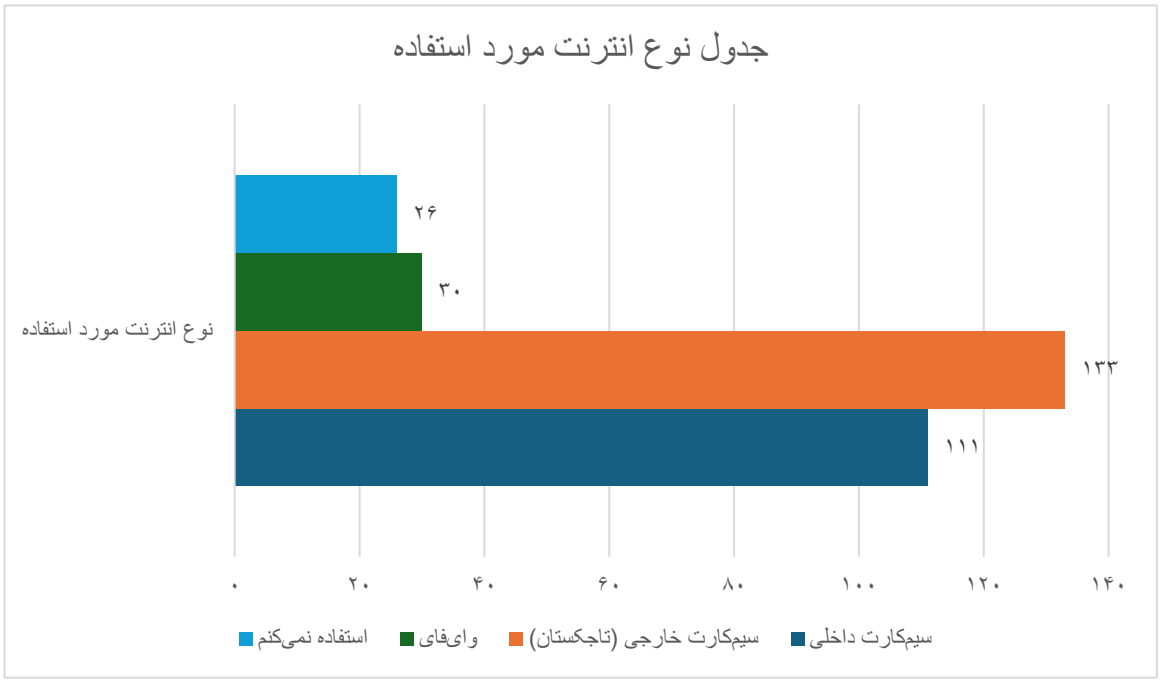

مهمترین مانع دسترسی به انترنت چیست؟

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۹۴ تن نبود شبکه داخلی را مهمترین مانع دسترسی به انترنت دانسته‌اند که برابر به ۳۱/۳ درصد می‌باشد. ۱۳۱ تن هزینه بلند انترنت را مانع اصلی عنوان کرده‌اند که معادل ۴۳/۷ درصد است. همچنان ۶۷ تن کیفیت پایین انترنت را مهمترین مشکل دانسته‌اند که برابر به ۲۲/۳ درصد بوده و ۸ تن مشکلات تخنیکی را عامل اصلی دانسته‌اند که ۲/۷ درصد پاسخ‌دهندگان را تشکیل می‌دهد. نتایج نشان می‌دهد که هزینه بلند انترنت مهمترین مانع دسترسی به انترنت در ولسوالی شغنان می‌باشد.

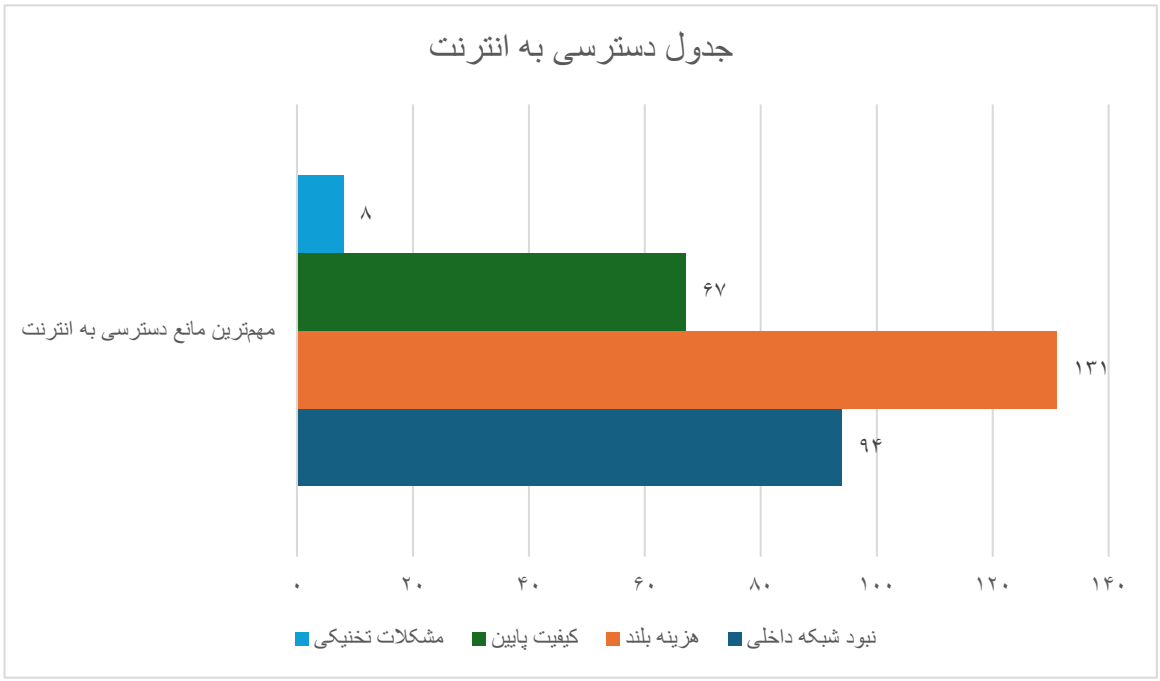

نبود انترنت تا چه حد بر آموزش شما تأثیر دارد؟

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۱۵۳ تن اظهار داشته‌اند که نبود انترنت تأثیر بسیار زیاد بر آموزش آنان دارد که برابر به ۵۱ درصد می‌باشد. ۱۲۲ تن گزینهٔ «زیاد» را انتخاب نموده‌اند که معادل ۴۰/۷ درصد است. همچنان ۲۵ تن تأثیر آن را کم دانسته‌اند که برابر به ۸/۳ درصد می‌باشد. هیچ یک از پاسخ‌دهندگان گزینهٔ «هیچ تأثیر ندارد» را انتخاب نکرده‌اند. نتایج نشان می‌دهد که نبود انترنت تأثیر بسیار گسترده‌یی بر روند آموزش در ولسوالی شغنان دارد.

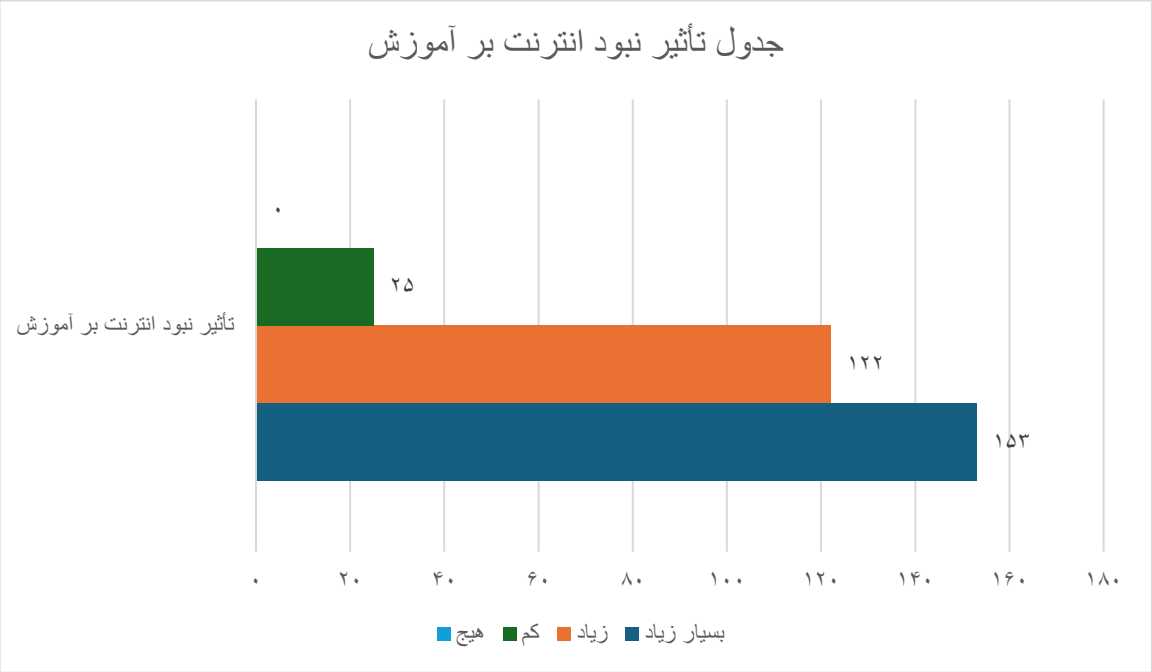

آیا توانسته‌اید از منابع آموزشی آنلاین (کورس‌ها، ویدیوها، مقالات) استفاده کنید؟

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۷۱ تن از پاسخ‌دهندگان اظهار داشته‌اند که توانسته‌اند از منابع آموزشی آنلاین مانند: پوهنتون‌ها، کورس‌ها، ویدیوهای آموزشی و مقالات علمی استفاده کنند که برابر به ۲۳/۷ درصد می‌باشد. در مقابل، ۲۲۹ تن بیان نموده‌اند که نتوانسته‌اند از این منابع استفاده کنند که معادل ۷۶/۳ درصد از مجموع پاسخ‌دهندگان می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که اکثریت باشندگان ولسوالی شغنان به دلیل نبود یا ضعف انترنت از فرصت استفاده از منابع آموزشی آنلاین محروم مانده‌اند.

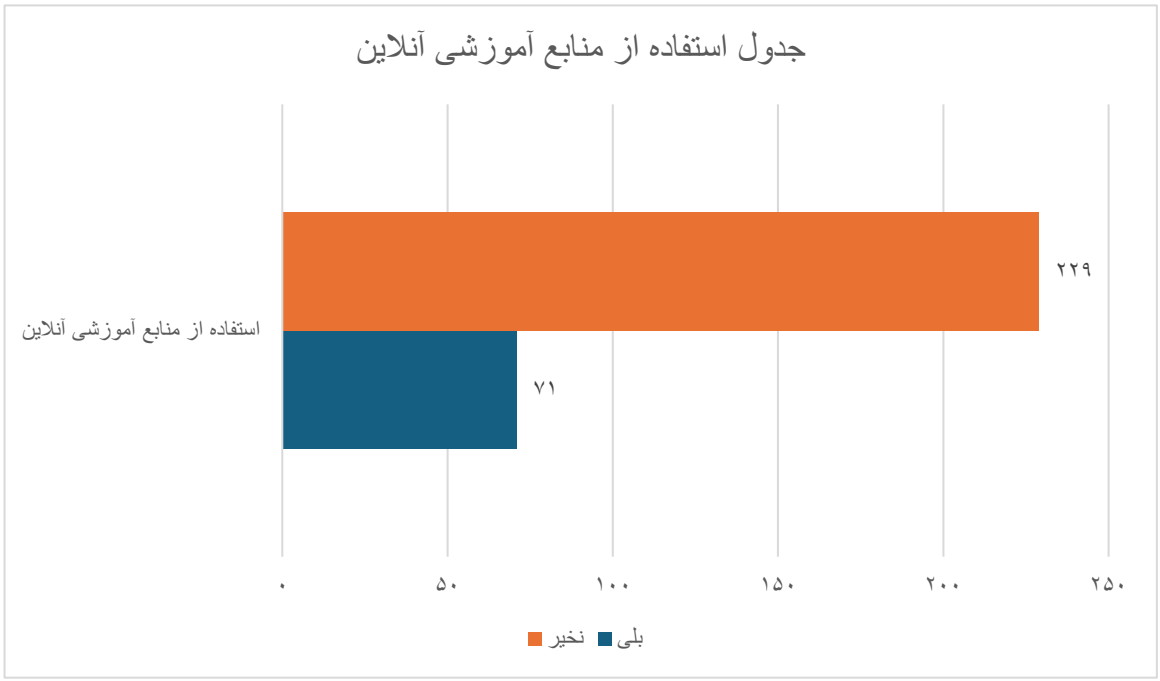

آیا نبود انترنت باعث عقب‌ماندن شما در درس شده است؟

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۲۷۹ تن از پاسخ‌دهندگان اظهار داشته‌اند که نبود انترنت باعث عقب‌ماندن آنان در درس و فعالیت‌های آموزشی شده است که برابر به ۹۳ درصد می‌باشد. در مقابل، ۲۱ تن بیان نموده‌اند که نبود انترنت تأثیری بر عقب‌ماندن آنان در درس نداشته است که معادل ۷ درصد از مجموع پاسخ‌دهندگان می‌باشد. این نتایج نشان می‌دهد که نبود انترنت یکی از عوامل اساسی در کاهش پیشرفت آموزشی و دسترسی به منابع علمی در ولسوالی شغنان به شمار می‌رود.

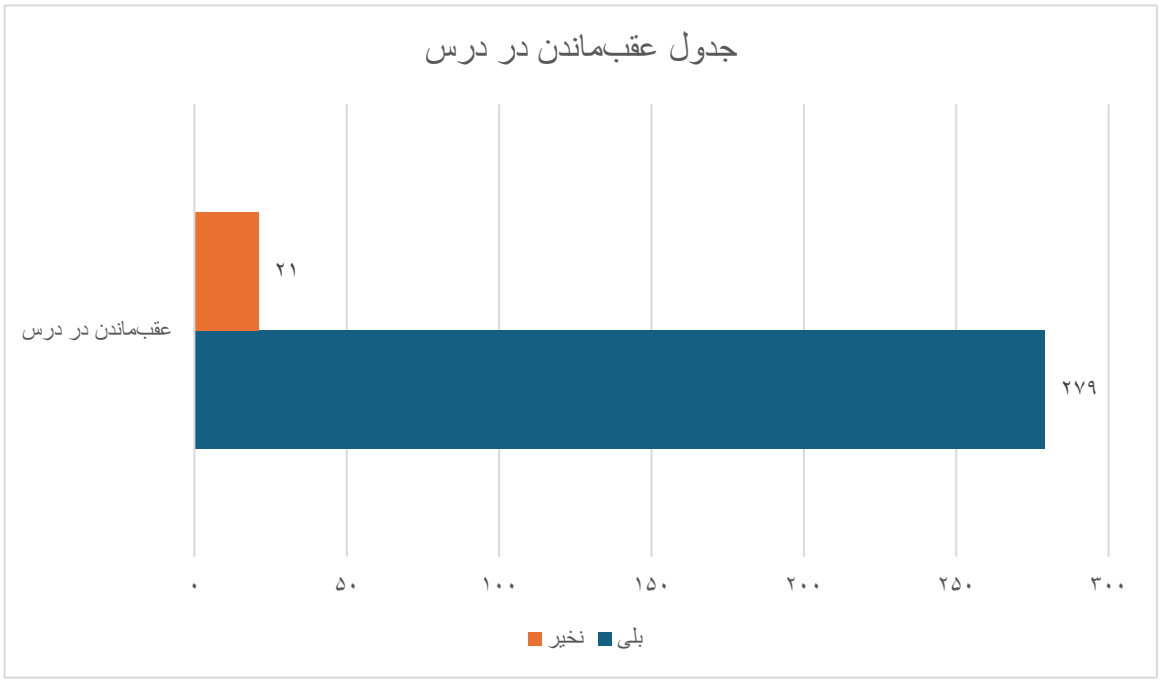

آیا بر علاوه از تحصیل به اطلاعات روز (اخبار) به‌موقع دسترسی دارید؟

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۵۲ تن از پاسخ‌دهندگان اظهار داشته‌اند که به اطلاعات روز به‌موقع دسترسی دارند که برابر به ۱۷/۳ درصد می‌باشد. در مقابل، ۲۴۸ تن بیان نموده‌اند که به اطلاعات روز به‌موقع دسترسی ندارند که معادل ۸۲/۷ درصد از مجموع پاسخ‌دهندگان می‌باشد. این نتایج نشان می‌دهد که بخش بزرگی از محصلان ولسوالی شغنان دسترسی سریع به اخبار و معلومات روز نه دارند.

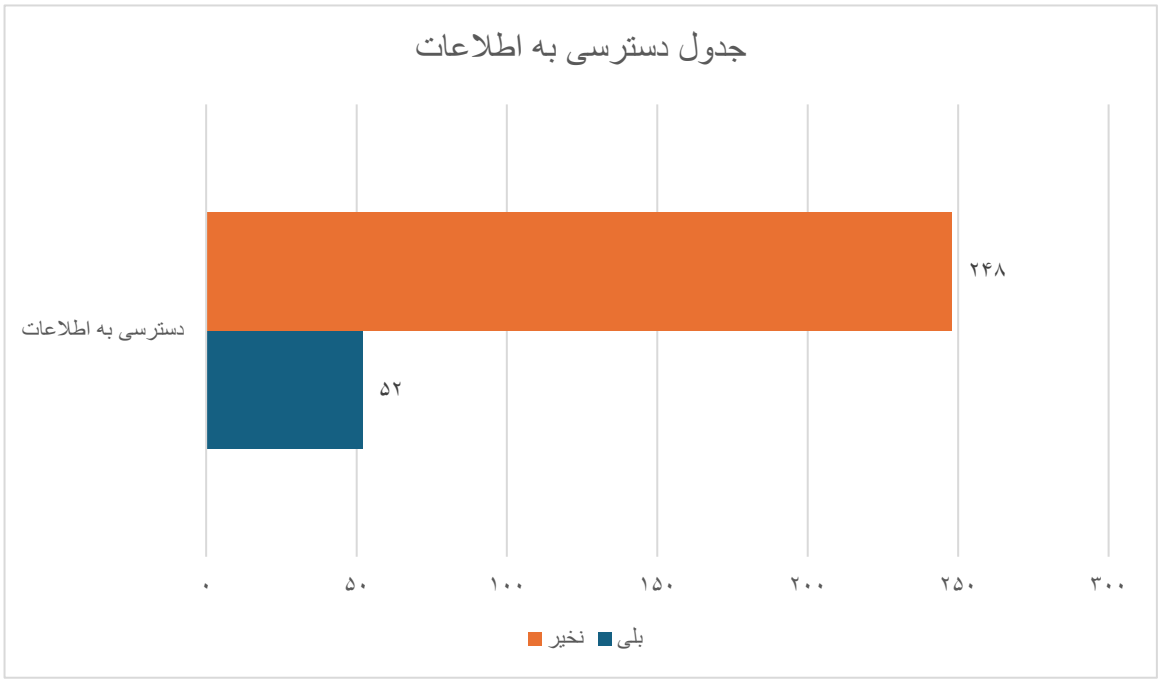

نبود انترنت در شرایط اضطراری تحصیلی تا چه حد مشکل ایجاد می‌کند؟

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۱۵۷ تن از پاسخ‌دهندگان اظهار داشته‌اند که نبود انترنت در شرایط اضطراری برای آنان مشکلات بسیار زیاد ایجاد می‌کند که برابر به ۵۲/۳ درصد می‌باشد. همچنان ۱۲۰ تن گزینهٔ «زیاد» را انتخاب نموده‌اند که معادل ۴۰ درصد است. ۲۰ تن میزان این مشکل را کم دانسته‌اند که برابر به ۶/۷ درصد بوده و تنها ۳ تن اظهار داشته‌اند که نبود انترنت در شرایط اضطراری هیچ مشکلی برای آنان ایجاد نمی‌کند که معادل ۱ درصد می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که نبود انترنت در مواقع اضطراری، به‌ویژه در بخش‌های صحی و ارتباطی، یکی از مشکلات جدی باشندگان ولسوالی شغنان است. هر یک از گزینه‌ها در نمودار شماره (۱۴) نمایش داده شده‌اند.

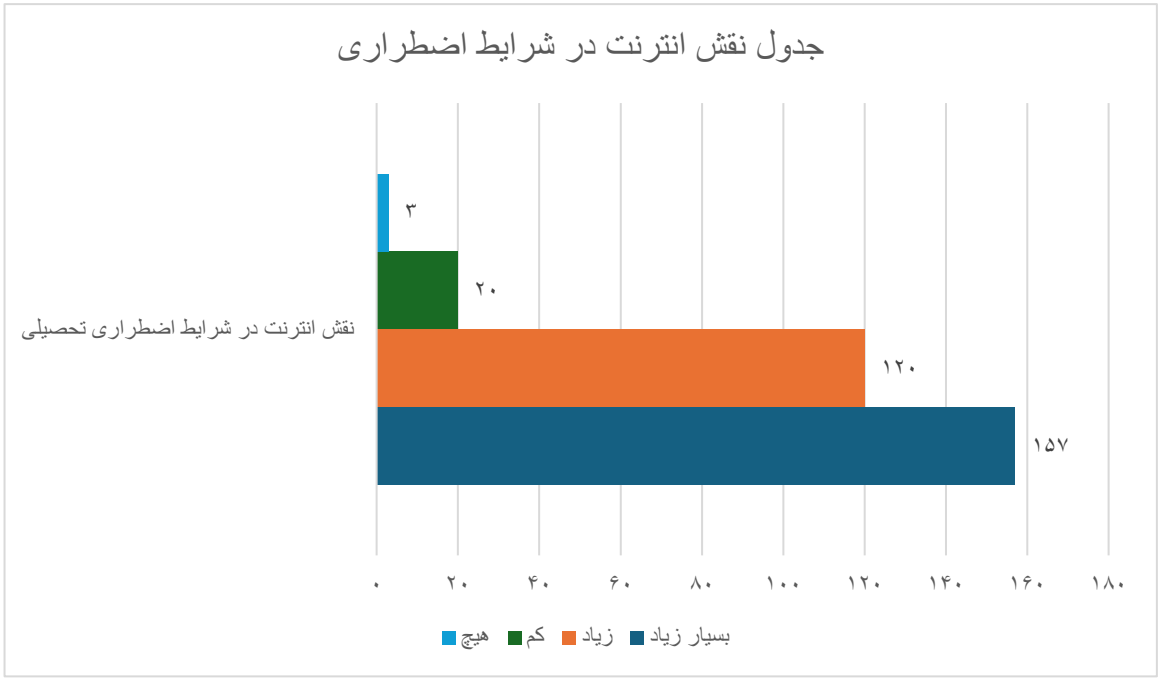

آیا نبود انترنت فرصت‌های کاری و اقتصادی شما را محدود کرده است؟

در نمودار زیر از میان ۳۰۰ پرسش‌نامه جمع‌آوری‌شده، ۲۶۹ تن از پاسخ‌دهندگان اظهار داشته‌اند که نبود انترنت فرصت‌های کاری و اقتصادی آنان را محدود کرده است که برابر به ۸۹/۷ درصد می‌باشد. در مقابل، ۳۱ تن بیان نموده‌اند که نبود انترنت تأثیری بر فرصت‌های کاری و اقتصادی آنان نداشته است که معادل ۱۰/۳ درصد از مجموع پاسخ‌دهندگان می‌باشد. این نتایج نشان می‌دهد که نبود انترنت تأثیر مستقیم و گسترده‌ای بر اشتغال، کسب‌وکار و فعالیت‌های اقتصادی مردم ولسوالی شغنان داشته است.

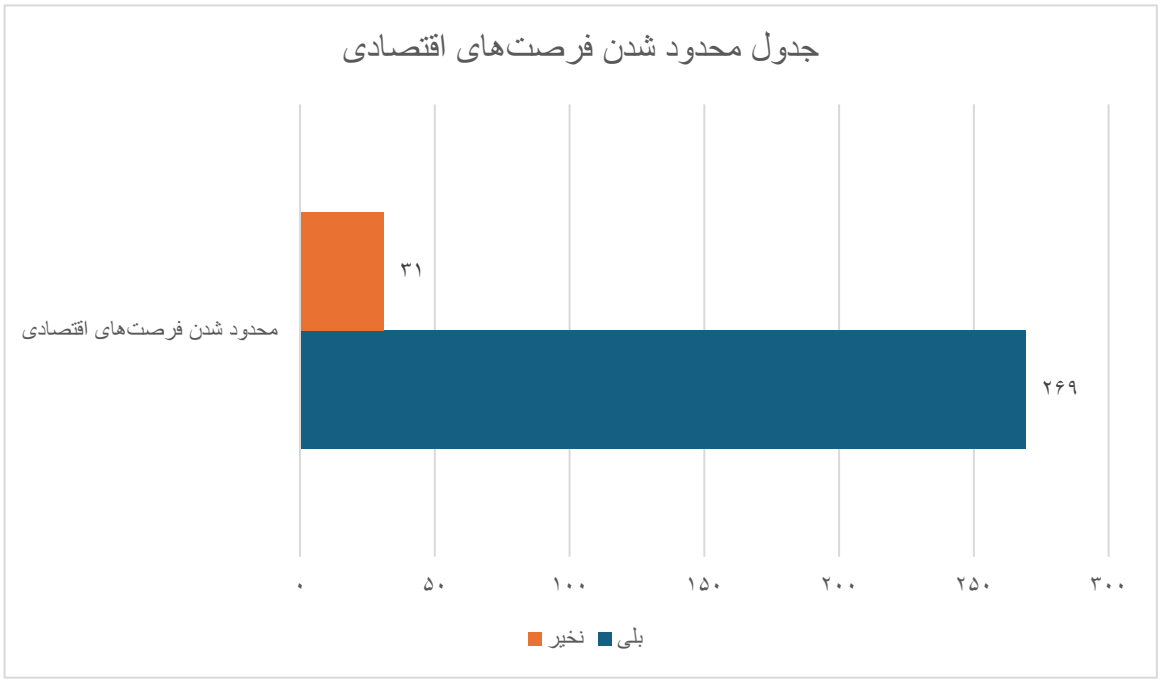

نتیجه‌گیری

یافته‌های این تحقیق، که بر اساس تحلیل داده‌های حاصل از ۳۰۰ پرسش‌نامه تکمیل‌شده از محصلان ولسوالی شغنان انجام شده است، نشان می‌دهد که مشکلات انترنتی (Digital Divide) در این ولسوالی به یکی از مهم‌ترین موانع توسعهٔ آموزشی، دسترسی به اطلاعات و بهره‌گیری از فرصت‌های علمی و اقتصادی تبدیل شده است. نتایج بیان‌گر آن است که بخش قابل توجهی از محصلان یا به انترنت دسترسی ندارند و یا از خدماتی با کیفیت پایین، ناپایدار و پرهزینه استفاده می‌کنند. این وضعیت موجب شده است که بسیاری از آنان نتوانند از ظرفیت‌های آموزش الکترونیکی، منابع علمی آنلاین، کتاب‌خانه‌های الکترونیکی، کورس‌های آنلاین و سایر خدمات آموزشی مبتنی بر انترنت به‌صورت مؤثر بهره‌مند شوند.

بررسی یافته‌ها نشان داد که ۵۸/۷ درصد از پاسخ‌دهندگان به انترنت دسترسی ندارند و در میان افرادی که به انترنت دسترسی دارند نیز، تنها ۱۲ درصد کیفیت آن را مطلوب ارزیابی کرده‌اند، در حالی که ۴۳ درصد کیفیت انترنت را ضعیف و ۱۵ درصد اعلام کرده‌اند که در محل زندگی آنان هیچ‌گونه خدمات انترنتی وجود ندارد. این نتایج بیان‌گر آن است که چالش اصلی تنها نبود دسترسی نیست، بلکه کیفیت پایین خدمات نیز مانع جدی استفاده مؤثر از داشته‌های انترنتی به شمار می‌رود.

از سوی دیگر، وابستگی ۴۴/۳ درصد از پاسخ‌دهندگان به سیم‌کارت‌های خارجی، به‌ویژه شبکه‌های تاجکستان، نشان‌دهنده ضعف پوشش شبکه‌های داخلی و ناکارآمدی زیرساخت‌های مخابراتی در ولسوالی شغنان است. همچنین هزینه بلند خدمات انترنت که از سوی ۴۳/۷ درصد پاسخ‌دهندگان به‌عنوان مهم‌ترین مانع دسترسی به معلومات علمی و یا درس‌های انلاین معرفی شده است، بیان‌گر آن است که حتی در مواردی که امکان اتصال وجود دارد، محدودیت‌های اقتصادی مانع استفاده مستمر و مؤثر از انترنت می‌شود.

نتایج تحقیق همچنین نشان داد که نبود یا ضعف انترنت تأثیر مستقیمی بر کیفیت آموزش محصلان دارد. بیش از ۹۱ درصد پاسخ‌دهندگان اظهار داشته‌اند که نبود انترنت تأثیر زیاد یا بسیار زیاد بر روند آموزش آنان داشته است و ۹۳ درصد نیز تأیید کرده‌اند که این وضعیت سبب عقب‌ماندن آنان از فعالیت‌های آموزشی شده است. افزون بر این، ۷۶/۳ درصد از محصلان نتوانسته‌اند از منابع آموزشی آنلاین شامل مقالات علمی، کورس‌های آموزشی، ویدیوهای آموزشی و کتاب‌خانه‌های الکترونیکی استفاده کنند؛ موضوعی که فرصت‌های یادگیری مستقل، ارتقای مهارت‌های علمی و رقابت‌پذیری آموزشی آنان را به‌طور جدی محدود ساخته است.

یافته‌های تحقیق همچنین نشان می‌دهد که پیامدهای ضعف دسترسی به انترنت تنها به حوزه آموزش محدود نمی‌شود. عدم دسترسی به اطلاعات روز برای ۸۲/۷ درصد پاسخ‌دهندگان، ایجاد مشکلات جدی در شرایط اضطراری برای بیش از ۹۲ درصد آنان و محدود شدن فرصت‌های کاری و اقتصادی برای ۸۹/۷ درصد پاسخ‌دهندگان، نشان می‌دهد که انترنت امروزه یکی از زیرساخت‌های اساسی توسعه انسانی، اجتماعی و اقتصادی محسوب می‌شود و نبود آن می‌تواند ابعاد مختلف زندگی افراد را تحت تأثیر قرار دهد.

در مجموع، یافته‌های این پژوهش تأیید می‌کند که مشکل اصلی محصلان ولسوالی شغنان صرفاً کمبود دسترسی به انترنت نیست، بلکه مجموعه‌یی از عوامل شامل ضعف زیرساخت‌های مخابراتی، کیفیت پایین خدمات، هزینه‌های بالا و پوشش محدود شبکه‌های داخلی، موجب تشدید نابرابری الکترونیکی و کاهش فرصت‌های آموزشی و توسعه‌یی شده است. از این‌رو، توسعه زیرساخت‌های مخابراتی،

گسترش پوشش شبکه‌های داخلی، کاهش هزینه خدمات انترنت، افزایش کیفیت اتصال و فراهم‌سازی دسترسی پایدار برای مراکز آموزشی و محصلان، از مهم‌ترین اولویت‌های سیاست‌گذاری در این منطقه به شمار می‌رود. تحقق این اقدامات می‌تواند زمینه بهره‌گیری برابر از آموزش آنلاین، افزایش دسترسی به دانش، ارتقای کیفیت یادگیری و تقویت سرمایه انسانی را فراهم ساخته و در نهایت به توسعه پایدار ولسوالی شغنان و کاهش نبود انترنت در این ولسوالی کمک کند.

فهرست منابع

- احمدبن یعقوب.1381. البلدان. ترجمه ابراهیم آیتی. تهران انتشارات علمی و فرهنگی.
- اداره تنظیم خدمات مخابراتی افغانستان(ATRA) . (۲۰۲۴) گزارش سالانه وضعیت مخابرات و انترنت در افغانستان .کابل.ATRA :
- بانک جهانی(World Bank) . (۲۰۲۳) :Digital Development Overview Afghanistan.واشنگتن دی‌سی: بانک جهانی.
- پامیرزاد، خوش‌نظر. 1377. تاریخ باستان شغنان. کابل: سعید.
- سازمان بین‌المللی مخابرات(ITU) . (۲۰۲۳) :Measuring Digital Development . Facts and Figures 2023.ژنو.ITU :
- سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد .(UNESCO) (۲۰۲۳) Digital . Inclusion and Access to Information Report. پاریس: یونسکو.
- سمندر، رحیم‌الله. (۲۰۲۳) وضعیت مخابرات و انترنت در افغانستان و تأثیر آن بر توسعه اجتماعی-اقتصادی و دیجیتال کشور .مجله علوم افغانستان، نشر Cappadocia Academy Publishing.
- طهماسبی، فرخ. (۲۰۲۳) شکاف دیجیتال: یک مطالعه کیفی درباره دسترسی به فناوری در جوامع روستایی .دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تحقیقگر اردبیلی، ایران.
- عارض، غلام جیلانی.1379. جغرافیای ولایات افغانستان. کابل: اکبر
- فروغ، قربان‌علی و نصیری، محمدفهیم. (۲۰۲۵) بررسی چالش‌های زیرساخت فناوری اطلاعات در افغانستان International Journal on Advanced Technology . Engineering and Information System (IJATEIS)، جلد ۴، شماره ۲.
- مرادی، صاحب‌نظر.1389. بدخشان در تاریخ. کابل: خیام.
- ناصرخسرو.1382. دیوان. تهران: معین.
- نظام‌الملک، ابوعلی حسن. 1378. سیرالملوک. به کوشش هیوبردارک. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی جهانگیر.
- وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی افغانستان. (۲۰۲۴) گزارش توسعه فناوری معلوماتی و ارتباطات در افغانستان .کابل.
- یمین، محمد حسین.1387. افغانستان تاریخی. کابل: سعید.